

BIULETYN LUBUSKIEGO KLUBU PRZYRODNIKÓW

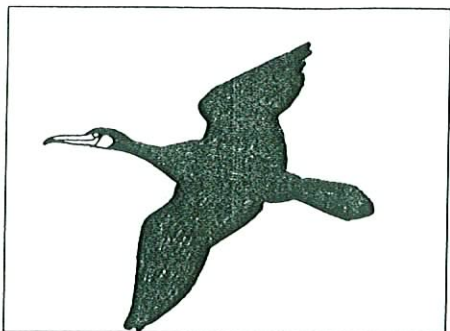
LUBUSKI KLUB PRZYRODNIKÓW
66-200 Świebodzin, ul. 30 Stycznia 23, tel. 242-81 w.17

Nr 37(4/94)

Świebodzin 1994

Kormoran

Przebywając nad zbiornikami wodnymi - stawami, jeziorami czy rzekami, ostatnio coraz częściej widzimy charakterystyczne sylwetki kormoranów siedzących lub przelatujących nad wodą. Rzeczywiście od kilkunastu lat liczebność kormoranów na Ziemi Lubuskiej, a także w całej Polsce wzrasta i zasiedlają one coraz to nowe zbiorniki. Ponieważ jest to ptak bardzo charakterystyczny, budzący zainteresowanie ludzi i gnieździ się w koloniach, śledzenie zmian jego liczebności jest stosunkowo łatwe i na jego temat

posiadamy dokładne i wiarygodne informacje.

W XIX i pierwszej połowie XX wieku, aż do roku 1977 kormoran na Ziemi Lubuskiej pojawiał się tylko sporadycznie. Sprzed wojny znane były jedynie niewielkie kolonie na jez. Sławskim oraz prawdopodobnie na jez. Lubiatowskim koło Strzelec Krajeńskich. Również spotkania nielegowych kormoranów do połowy XX wieku zaliczane były do rzadkości.

Po wojnie pierwsze kormorany zagnieździły się na Ziemi Lubuskiej w roku 1977 na terenie Kostrzyńskiego Zbiornika Retencyjnego. Zbudowały one 23 gniazda na pojedynczych wierzbach wzdłuż Postonii. W roku 1978 liczba gniazd wzrosła do 64, a w roku 1979 do 81. W roku 1981 stwierdzono 113 zajętych gniazd. W dwa lata później liczba gniazd wzrosła do 236, a po następnych trzech latach do 456 (1986). W latach 1988 i 89 kolonia rozprzestrzeniła się w kierunku wschodnim, w rejon tzw. Królewskiej Wyspy, a liczba gniazd osiągnęła odpowiednio 519 i 575. W początkach lat 90-tych w różnych latach liczebność wahała się pomiędzy 400 a 500 par.

W roku 1984 powstała kolonia kormoranów na wyspie Wielkiego Stawu koło Czetowic (gm. Krosno). W pierwszym roku na kilkunastu olchach ptaki zbudowały 39 gniazd, w roku 1985 liczba gniazd wzrosła do 77, a w dwa lata później do 114. W roku 1988 w wyniku systematycznego płoszenia ptaków w okresie wiosennym przez rybaków kolonia została opuszczona.

Część ptaków prawdopodobnie przeniosła się na leżące w pobliżu jez. Głębokie koło Bytnicy. W roku 1986 4 pary zagnieździły się w czaplńcu zlokalizowanym na wyspie tego jeziora. W rok później było tam 16 gniazd, a w ciągu kolejnych lat liczebność kolonii ciągle wzrastała.

Od roku 1988 kormorany gniazdują na Jez. Wielkim koło Trzeziela, na najmniejszej z trzech położonych na zbiorniku wysp. W roku 1988 przez cały sezon lęgowy na jeziorze przebywało do 52 kormoranów, a na wyspie powstały 4 gniazda. W roku 1989 liczba ptaków wzrosła do 124, a liczba gniazd do 28. Kolejne lata to eksplozja liczebności, aż do ponad 400 par, gniazdujących obecnie, już nie tylko na wyspie, ale także na brzegu zbiornika.

Od roku 1989 pojedyncze pary kormoranów gniazdują prawdopodobnie także w czaplńcu na wyspie jez. Chobienickiego, a być może także w kilku innych punktach regionu.

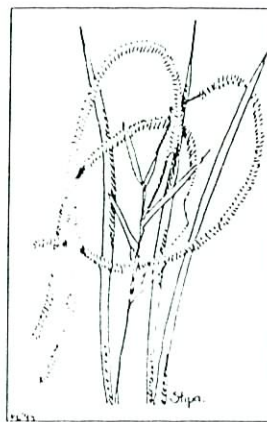
Zarówno w okresie lęgowym jak i pozalęgowym kormorany można obserwować obecnie w całym regionie. Na większych jeziorach i kompleksach stawów rybnych regularnie przebywają grupki do kilkunastu ptaków, a wyjątkowo obserwować można skupienia nawet do 300 os.

Gwałtowny wzrost liczebności tego gatunku jest obecnie zjawiskiem obserwowanym w całej Polsce, a także w krajach ościennych.

W Polsce kormoran jest gatunkiem podlegającym ochronie prawnej, a mimo to ptaki żerujące na stawach rybnych (kormorany żywią się rybami) są łapane przy użyciu broni palnej, choć jak dotychczas w niewielkim zakresie i z niewielkim skutkiem.

Kolonie na terenie Kostrzyńskiego Zbiornika Retencyjnego i na jez. Wielkim koło Trzeziela, a także na jez. Chobienickim leżą w obrębie rezerwatów przyrody (pierwsza w rezerwacie ścisłym). Kolonia na jez. Głębokim koło Bytnicy jest powierzchniowym pomnikiem przyrody. AJ

Powstaje Park Krajobrazowy "Ujście Warty"

Od ponad roku w ramach programu finansowanego przez Światowy Fundusz Ochrony Przyrody (WWF) realizujemy koncepcję ochrony przyrody terenu pogranicza polsko - niemieckiego. Z niewielkiego programu inwentaryzacji przyrodniczych prowadzonych w województwach zielonogórskim i gorzowskim rozwinął się szeroki projekt, którego celem jest wypracowanie kompleksowej koncepcji ekologicznego rozwoju terenów po obu stronach Odry i Nysy, na odcinku od Cedyni w województwie szczecińskim do Bogatyni w województwie jeleniogórskim. Ma on być alternatywą dla licznych propozycji intensywnego i nie liczącego się ze środowiskiem rozwoju gospodarczego tych obszarów. W opracowaniu projektu uczestniczą 4 zespoły naukowców z różnych ośrodków, pracujące nad koncepcjami ochrony przyrody oraz ekologicznych form rolnictwa, leśnictwa i turystyki.

W ramach działalności Klubu prowadzone są prace nad koncepcją ochrony przyrody. Składać się ona będzie z trzech części - koncepcji ochrony terenów i obiektów o dużej wartości przyrodniczej - przede wszystkim w formie rezerwatów i pomników przyrody, koncepcji ochrony różnorodności biologicznej - głównie w formie użytków ekologicznych, oraz koncepcji ochrony krajobrazu, przede wszystkim wyznaczenia stref w których ochrona przyrody i krajobrazu będzie zadaniem priorytetowym.

Jedną z takich stref będzie Park Krajobrazowy "Ujście Warty", którego projekt zakończony będzie prawdopodobnie już w tym roku. Zakłada on objęcie ochroną obszarów w dolinie Warty pomiędzy Świerkocinem a Kostrzynem, a także w dolinie Odry, od Pamięcina na południu, do granicy województwa szczecińskiego na północy. Główne walory przyrodnicze tego terenu to oczywiście rozległe obszary podmokłe - siedliska wielu ginących gatunków ptaków wodnych (rezerwat "Słońsk", zespół przyrodniczo - krajobrazowy "Porzece" i znaczne obszary dolin Warty i Odry), a także unikalna roślinność muraw kserotermicznych na obrzeżach dolin. Planowana powierzchnia Parku wynosząca będzie prawie 20 tys. ha. Będzie on leżał w granicach pięciu gmin - Słońsk, Górzycy, Witnica, Kostrzyn i Boleszkowice. Opracowanie projektu Parku to oczywiście tylko pierwszy, wstępny krok. Zarówno jego powołanie jak i dalsze funkcjonowanie w znacznej mierze zależą od stosunku społeczeństw lokalnych, zaangażowania administracji samorządowej i rządowej różnych szczebli i wielu innych czynników. AJ

Żywe owady na wystawie w Sulechowie

Nawiązaliśmy kontakt z działem bezkrępowców Ojrodu Zoologicznego w Poznaniu i już wkrótce ekspozycja "Świat owadów" w Sulechowie wzbogacona zostanie o kolekcję żywych owadów reprezentujących różne ich grupy z różnych części świata. Hodowla będzie prowadzona w sposób ciągły i w miarę możliwości będzie uzupełniana. Przy okazji wakacyjnych wędrowek warto odwiedzić wystawę w Sulechowie. Jak wszystkie klubowe ekspozycje czynna jest codziennie za wyjątkiem poniedziałków w godzinach od 10.00 do 16.00. AJ.

Wycieczka w góry

Dysponujemy jeszcze kilkoma wolnymi miejscami na wycieczkę w góry, która odbędzie się w dniach od 30 lipca do 6 sierpnia. Celem wycieczki będą Babogórski, Pieniński i Tatrzański (przede wszystkim) Park Narodowy. Koszt uczestnictwa - 900,000 zł od osoby (w tym autokar, bilety wstępów i noclegi). Wyżywienie we własnym zakresie. Kwotę powyższą należy wpłacić w terminie do 15 lipca na konto lub do kasy Klubu. Ponieważ liczba miejsc jest ograniczona, przed wpłaceniem wpisowego prosimy skontaktować się z Biurem Zarządu. Osoby niepełnoletnie przyjmujemy wyłącznie pod opieką dorosłych. Wyjazd ze Świebodzina, w sobotę, 30 lipca o godz. 7.30, powrót do Świebodzina 6 sierpnia około godz. 19.00. AJ.

Obóz "Bogdanka 94"

Są jeszcze wolne miejsca na obóz młodzieżowy organizowany przez nas w dniach 19 do 28 sierpnia w Stacji Terenowej Klubu w Bogdance koło Drawna. Oferta dotyczy młodzieży w wieku 12 - 18 lat. W programie zajęcia z zakresu ekologii i ochrony przyrody, wycieczki w teren (Drawieński Park Narodowy), nauka rozpoznawania wybranych gatunków roślin i zwierząt, obrączkowanie ptaków, prace na rzecz Stacji i inne atrakcje (np. możliwość konwersacji w jęz. angielskim). Zapewniamy noclegi (dla części uczestników w stacji, dla części pod namiotami), wyżywienie oraz opiekę merytoryczną i pedagogiczną. Wstępne zgłoszenia uczestnictwa wypełnione przez rodziców lub opiekunów, z podaniem imienia, nazwiska i adresu oraz wieku uczestnika, prosimy nadsyłać do połowy lipca na adres Klubu.

Koszt uczestnictwa - 900 tys. zł (dla finalistów Lubuskiego Konkursu Przyrodniczego 600 tys. zł) - płatne do końca lipca na konto lub do kasy Klubu. Dojazd we własnym zakresie (w uzasadnionych przypadkach zapewnimy). AJ.

Zapraszamy do Bogdanki

Zapraszamy do korzystania ze Stacji Terenowej Klubu w Bogdance. Część noclegowa, do dyspozycji gości, to dwa pokoje (po 3 miejsca), kuchnia i łazienka (nazwie tylko zimna woda). Stacja otoczona jest lasami, kilka metrów od budynku przepływa rzeka Korytnica, 100 metrów dalej (już na terenie Drawieńskiego Parku Narodowego) - Drawa. Koszt noclegu w okresie letnim dla członków Klubu - 30 tys. zł, dla pozostałych osób - 60 tys. zł. Koszt rozbicia namiotu na polu obok stacji odpowiednio 15 i 30 tys. zł. Rezerwację pokoi prowadzi Biuro Zarządu w Świebodzynie. AJ.

Wystawa w Kostrzynie

Od 4 czerwca w Kostrzynie nad Odrą (dawny budynek kina) czynne jest Muzeum Przyrodnicze. Jest to czwarta tego rodzaju placówka zorganizowana i prowadzona przez Klub. Trzon wystawy stanowi ekspozycja poświęcona przyrodzie dolin Warty i Odry. W kilkunastu gablotach i na ponad 30 planszach prezentuje ona różnorodność środowisk doliny rzecznej, charakterystyczne gatunki roślin i zwierząt, a także wybrane problemy z ich biologii i ekologii. Dwie mniejsze części ekspozycji to wystawy "Przyroda miasta" oraz "Przyroda na wesoło" - minigaleria klubowego plastyka-Piotra Kulaka. Muzeum powstało dzięki osobistemu zaangażowaniu Pana Janusza Wieczorka oraz wydatnej pomocy finansowej i organizacyjnej władz miasta Kostrzyna. Tak jak wszystkie pozostałe wystawy Klubu, muzeum zwiedzać można codziennie za wyjątkiem poniedziałków w godzinach od 10.00 do 16.00. AJ.

CIEKAWOSTKI PRZYRODNICZE

Jadowita żaba

Najjadowitszą żabą na świecie okazała się niedawno odkryta i opisana (1978) żaba z rodziny żyjącej w neotropikach nazwana *Phylllobates terribilis*. Ta stosunkowo niewielka żabka, bardzo jaskrawo ubarwiona, żółta lub pomarańczowa, zamieszkuje w dorzeczu rzeki Rio Saja w północno-zachodniej Kolumbii. Barwa jest jednolita z wyjątkiem czarnych oczu. Dorosła żaba mierzy około 47 mm. Zamieszkuje gęste, cieniste lasy tropikalne. Wydaje dźwięczny głos - melodyjny i długi trzel. Ciekawostką w rozwoju tych zwierząt jest opieka rodzicielska ze strony samca, który na swoim grzbiecie nosi złożone przez samiec zapłodnione jaja, w liczbie do 20 sztuk, póki nie wylęgną się z nich kijanki. Wówczas pozostawia je w najbliższej wodzie, gdzie następuje dalszy ich rozwój.

Wydzielina skóry opisanych żab może konkurować z jadem kobry królewskiej. Dorosły okaz może wydzielić do 1900 mikrogramów toksyn. Dla człowieka śmiertelną dawkę stanowi 170 mikrogramów. Trucizna oczywiście musi się dostać do obiegu krwi lub żaba musiałaby zostać skonsumowana. W warunkach naturalnych żaba nie ma wrogów za wyjątkiem żyjącego w tym rejonie węża, który wykazuje dość dużą odporność na działanie jej toksyn.

Żyjący tam Indianie wykorzystują właściwości toksyczne żaby do zatrucia strzałek dmuchawek służących do polowania. Unikając dotknięcia zwierzęcia palcami, przyciskają żabę płaskim patykiem do ziemi, dwa, trzy razy pocierając ostrze strzałki o grzbiet żaby. W ten sposób jedna żaba może służyć do zatrucia wielu strzałek. Broń ta służy Indianom do polowania na małpy, papugi i inne ptaki i pod wieloma względami jest lepsza dla tych celów niż broń palna. Toksyna zatrutych strzałek jest prawie 200 razy silniejsza od znanej i używanej w wielu rejonach kurary. W rękach doświadczonych myśliwego o dobrze wyćwiczonych płucach, strzałka leci na odległość do 65 metrów. Tak ustrzelona "zatruta" zwierzyzna nadaje się do spożycia, bowiem toksyny rozkładają się w organizmie stosunkowo szybko. JR

CIEKAWOSTKI PRZYRODNICZE

Mapa "Ochrona przyrody w Polsce"

Nakładem Instytutu Ochrony Środowiska ukazała się mapa w skali 1 : 750 000 pt. "Ochrona przyrody w Polsce" prezentująca rozmieszczenie parków narodowych, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody i innych obszarów chronionych na terenie kraju. Mimo licznych błędów w tekście i błędnej lokalizacji wielu obiektów, warto zaopatrzyć się w tę publikację. W cenie 30 tys. zł do nabycia w Biurze Zarządu i na ekspozycjach Klubu. Możliwa wysyłka za zaliczeniem pocztowym. AJ.

Ogłoszenia

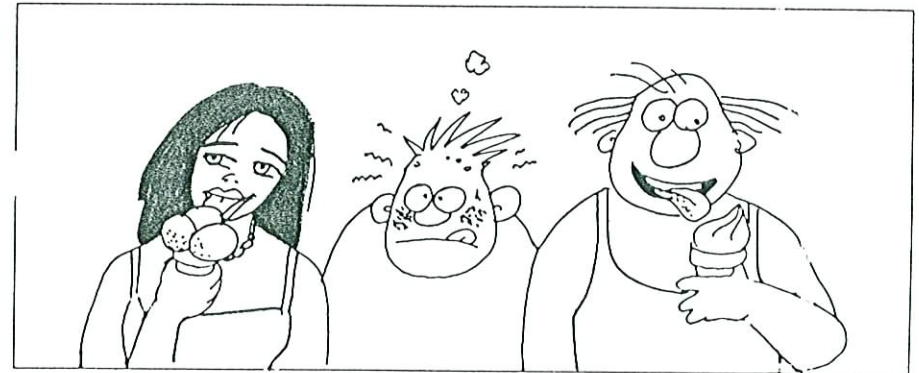
Pilnie (i tanio) zakupimy duży, 10-osobowy, namiot w dobrym stanie. Osobom mającym kontakt z wojskiem lub innymi instytucjami wyprzedającymi tego rodzaju sprzęt będziemy wdzięczni za pomoc.

Na terenie Świebodzina wynajmiemy (oczywiście tanio) kawalerkę lub niekrępujący pokój dla pracującego w Klubie ochotnika Amerykańskiego Korpusu Pokoju - Carvera Nebbe.

Dziękujemy !

" Program Fundacji Marshalla na Rzecz Ochrony Środowiska dla Polski" ufundował nam sprzęt komputerowy do składu wydawnictw w tym m. in. tego biuletynu.

Słowniczek wesołego przyrodnika

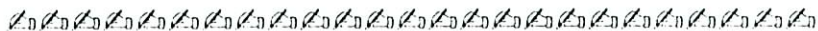

interglacja - okres między zlodowaceniami

Składki

Wysokość składki członkowskiej w roku 1991 wynosi 100 tys. zł, z 50% zniżką dla dzieci i młodzieży uczącej się. Prosimy o wpłacanie składek na konto Klubu (WIBK Świebodzin, 359661-749-132) lub do kasy. W uzasadnionych przypadkach można rozłożyć wpłatę na dwie raty (zaznaczając to na odwrocie dowodu wpłaty). AJ.

Z uwagi na wprowadzenie ochrony danych osobowych, adresy nowych członków Klubu zostały uznane za poufne.

Redaktor: Andrzej Jermaczek, teksty: Andrzej Jermaczek (AJ), Jerzy Ramza (JR)
skład i rysunki: Piotr Kulak

LUBUSKI KLUB PRZYRODNIKÓW

66-200 Świebodzin, ul. 30 Stycznia 23, tel. 242-81w.17

Konto nr 359661-749-132, WIBK oddział Świebodzin

Skład komputerowy na sprzęcie ufundowanym przez
THE ENVIRONMENTAL PARTNERSHIP FOR CENTRAL EUROPE